

Pz/W/22/2024

Wody Polskie
Regionalny Zarząd Gospodarki Wodnej w Poznaniu
ul. Chlebowa 4/8
61-003 Poznań

WEZWANIE

- 1 Działając w imieniu ZE PAK S.A. (dalej: „**ZEPAK**”) na podstawie załączonego pełnomocnictwa, **wzywam do zaprzestania rozpowszechniania nieprawdziwych informacji** dotyczących obowiązków ciążących na ZEPAK w zakresie rekultywacji gruntów pogórnich.
- 2 ZEPAK ze zdumieniem zapoznał się z treścią komunikatu Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej w Poznaniu (dalej: „**RZGW**”) pt. „Perspektywy realizacji projektu odbudowy zasobów wodnych wschodniej Wielkopolski” opublikowanego na stronie internetowej¹ (dalej: „**Komunikat**”).
- 3 Komunikat zawiera stwierdzenia naruszające dobre imię ZEPAK, poprzez sugerowanie jakoby ZEPAK próbował pozyskać dofinansowanie publiczne na działania, które powinien rzekomo w całości samodzielnie sfinansować z własnych środków.
- 4 **ZEPAK kategorię przeciwnie sprzeciwia się rozpowszechnianiu informacji, jakoby ZEPAK był zobowiązany do finansowania działań, do których nie obligują go obowiązujące przepisy prawa.**
- 5 Lektura Komunikatu pozwala ponadto wysnuć wniosek, że obecne kierownictwo RZGW zamierza zaprzepaścić dorobek RZGW w zakresie odbudowy zasobów wodnych we wschodniej Wielkopolsce, wypracowany w ostatnich latach przez ówczesne kierownictwo RZGW we współpracy z samorządami, naukowcami, przedsiębiorstwami prywatnymi oraz społecznościami lokalnymi.
- 6 Wspomniany dorobek ma charakter merytorycznych projektów, mających głębokie uzasadnienie naukowe, ekologiczne, społeczne i ekonomiczne. Formalnym osiągnięciem było porozumienie, skonkretyzowane w liście intencyjnym dotyczącym podjęcia współpracy w zakresie realizacji zadania pn. Zwiększenie retencji i ochrony przeciwpowodziowej środkowej Warty poprzez wykorzystanie potencjału zbiorników powyrobiskowych w zlewni Biskupiej Strugi oraz przystosowanie Kanału Ślesińskiego do przerzutu wód z 8 listopada 2022 r. (dalej: „**Porozumienie**”).

¹ <https://www.gov.pl/web/wody-polskie-poznan/perspektywy-realizacji-projektu-odbudowy-zasobow-wodnych-wschodniej-wielkopolski>.

- 7 Sygnatariuszami listu, obok Wód Polskich oraz ZEPAK, są liczne podmioty publiczno-prawne – tak państwowe, jak i samorzady wszystkich szczebli:
- (a) Skarb Państwa - Państwowe Gospodarstwo Leśne Lasy Państwowe - Nadleśnictwo Miradz.
 - (b) Województwo Wielkopolskie,
 - (c) Powiat Gnieźnieński,
 - (d) Gminy: Powidz, Kleczew, Ostrowite, Witkowo, Jeziora Wielkie, Orchowo, Kazimierz Biskupi.
- 8 Celem porozumienia jest współpraca stron przy odbudowie zasobów wodnych na obszarze Powidzkiego Parku Krajobrazowego i obszarach powiązanych. Podkreślam, że **porozumienie miało charakter apolityczny**, o czym świadczy udział władz samorządowych reprezentujących różne opcje. Wszyscy uczestnicy porozumienia mieli świadomość potrzeby uzgodnień przynoszących korzyści ekologiczne i społeczne w bliższej i dalszej perspektywie.
- 9 W ramach projektu objętego Porozumieniem, ZEPAK zobowiązał się do realizacji pewnych zadań. Wszystkie opracowania i prace rekultywacyjne są w całości finansowane tylko i wyłącznie ze środków ZEPAK, bez udziału środków publicznych. Zgodnie z treścią zawartego porozumienia, realizacja wszystkich łączników pomiędzy niezrekultywowanymi jeszcze zbiornikami pokopalnianymi również ma być finansowana w 100% przez ZEPAK. Nie jest więc prawdą stwierdzenie Wód Polskich, że program miał sprzyjać rekultywacji odkrywek.
- 10 Zbiorniki ZEPAK mogą pełnić funkcję retencyjną i przeciwpowodziową. Budowa nowego przrzutu pozwoli prowadzić w regionie lepszą gospodarkę wodną w oparciu o zmagazynowane w zbiornikach Kleczew, Roztoka, Józwin ponad 384 mln m³ wody z których ZEPAK nie będzie przecież korzystał.
- 11 Obecne kierownictwo RZGW wydaje się gotowe przekreślić jednym pociągnięciem pióra nadzieje mieszkańców Wielkopolski Wschodniej na odbudowę zasobów wodnych w ich regionie.

1. Błędne rozumienie obowiązków ZEPAK przez obecne kierownictwo RZGW

- 12 Komunikat RZGW zawiera stwierdzenie, które jest wyrazem błędnego zrozumienia przez obecne kierownictwo RZGW obowiązków prawnych ciążyących na kopalniach węgla w zakresie rekultywacji, w szczególności obowiązków ciążyących na ZEPAK w związku z zaprzestaniem eksploatacji kopalni Konin:

Według powyższych założeń, program obejmujący pierwotnie 25 zadań, miał sprzyjać w wielu elementach rekultywacji odkrywek węgla brunatnego, a środki finansowe, które planowano pozyskać na ten cel przez PGW Wody Polskie zapewniłyby finansowanie prac, które powinny być sfinansowane przez kopanie węgla brunatnego.

- 13 Stwierdzenie, jakoby projekt objęty Porozumieniem obejmował wyłącznie prace, które powinny być sfinansowane przez kopalnie węgla brunatnego, jest nieprawdziwe.
- 14 Obowiązek rekultywacji gruntów wynika z art. 20 ustawy o ochronie gruntów rolnych i leśnych. Jak czytamy w komentarzu do ustawy:

W kwestii podmiotów zobowiązanych do rekultywacji w trybie u.o.g.r.l. ustawa ta nakazuje rozróżnić dwie sytuacje. Pierwsza występuje wtedy, kiedy została ustalona osoba powodująca utratę lub ograniczenie wartości użytkowej gruntów [...]. Druga sytuacja obejmuje alternatywnie trzy warianty, kiedy grunty zostały zdewastowane lub zdegradowane:

1. przez nieustalone osoby;
2. w wyniku klęsk żywiołowych, dziś w rozumieniu, co jasne, ustawy z 18.04.2002 r. o stanie klęski żywiołowej (Dz.U. z 2017 r. poz. 1897);
3. w wyniku ruchów masowych ziemi, w rozumieniu art. 4 pkt 28 u.o.g.r.l., odsyłającego do odpowiednich przepisów Prawa ochrony środowiska.²

15 Art. 20 u.o.g.r.l. rozróżnia zatem sytuację, gdy wiadomo, działalność którego podmiotu przyczyniła się do degradacji gruntu oraz sytuację, gdy takiego podmiotu nie można wskazać. Ustawodawca w żadnym razie nie rozstrzyga, w jaki sposób podmiot zobowiązany do rekultywacji ma pozyskiwać finansowanie.

16 Przepisy prawa nakładają obowiązek rekultywacji, ale **nie wskazują sposobu, w jaki rekultywacja ma zostać przeprowadzona**. Zgodne z prawem będzie zatem zarówno podejście minimalistyczne, jak i podejście nastawione na wdrożenie optymalnych rozwiązań, które wymagają szerszej współpracy oraz pozyskania dodatkowego finansowania.

2. RZGW narusza dobra osobiste ZEPAK

17 Publiczne rozpowszechnianie fałszywych twierdzeń dotyczących obowiązków ZEPAK oraz rzekomych intencji pozyskania publicznego finansowania projektów, które powinny być finansowane samodzielnie przez ZEPAK stanowi naruszenie dóbr osobistych ZEPAK w postaci renomy i dobrego imienia ZEPAK jako przedsiębiorstwa ponadprzeciętnie zaangażowanego w transformację energetyczną. Działania RZGW spełniają przesłanki, o których mowa w art. 23 i 24 KC w zw. z art. 43 KC.

18 ZEPAK wyznacza sobie ambitne cele w zakresie transformacji energetycznej: odchodzi od węgla brunatnego na rzecz odnawialnych źródeł energii na wiele lat przed obligatoryjnym terminem. Jest z tego powodu znany zarówno w branży energetycznej, jak i wśród lokalnych społeczności.

19 Rozpowszechnianie za pośrednictwem Internetu i innych mediów fałszywych twierdzeń dotyczących finansowania, a także niestarannego przygotowania projektów (rzekomy brak niezbędnej dokumentacji), naruszają dobre imię ZEPAK.

20 Publikacja Komunikatu już przyniosła szkodliwe skutki dla wizerunku ZEPAK. Przykładowo, 8 listopada 2024 r. na stronie internetowej Fundacji Franka Bolda ukazał się komentarz dr Katarzyny Doroszewskiej-Chryrowicz pt. „Projektowi rekultywacji

² D. Danecka, W. Radecki [w:] D. Danecka, W. Radecki, *Ochrona gruntów rolnych i leśnych. Komentarz*, wyd. VI, LEX/el. 2024, art. 20.

konińskich odkrywek zabrakło rzetelnego przygotowania”³, w którym autorka swoje krzywdzące dla ZEPAK stwierdzenia oparła przede wszystkim na treści Komunikatu, np.:

Jednak obecnie mamy do czynienia z sytuacją – szczególnie jaskrawą w przypadku spółek prywatnych, do których zalicza się ZE PAK – w której przedsiębiorstwa przez dekady generowały ogromne zyski, a teraz drenują publiczną kieszeń na pokrycie społecznych i środowiskowych kosztów swojej działalności.

21 Informuję, że w razie kontynuowania przez RZGW naruszania dóbr osobistych ZEPAK, ZEPAK będzie zmuszone do podjęcia działań prawnych w celu ochrony swoich praw.

3. Proekologiczne i prospołeczne podejście ZEPAK vs antyekologiczne i antyspołeczne podejście RZGW

22 ZEPAK wraz z partnerami w ramach Porozumienia zaproponował bardzo ambitne, proekologiczne i prospołeczne podejście do odbudowy zasobów wodnych.

Porozumieniem - ambitne, proekologiczne i prospołeczne podejście zgodne z celami klimatycznymi i zasadami zrównoważonego rozwoju	Skutki stanowiska RZGW przedstawionego w Komunikacie
<ul style="list-style-type: none"> • Napełnienie zbiornika Józwin i Kleczew w ok. 6 lat od daty uruchomienia przrzutu z Warty • Systematyczny wzrost poziomów wód podziemnych i powierzchniowych w środkowej i wschodniej części Pojezierza Gnieźnieńskiego, w oparciu o zasoby wodne rzeki Warty przekierowane w rejon zbiorników i zlewni Biskupiej Strugi i tym samym szybką odbudowę zasobów wodnych • Ilość wody pobieranej z Warty przez cały czas mieszczącą się w limitach dotychczasowych pozwoleń => brak dodatkowego poboru wody • Możliwość bezpośredniego i pośredniego zasilania wodą akwenów położonych dalej na północ => korzystne skutki dla całego regionu • Wykorzystanie środków unijnych dedykowanych na te działania • Możliwość szybkiej odbudowy mokradeł i odtworzenia obszarów wodno-błotnych w regionie • Stworzenie systemu umożliwiającego lepsze gospodarowanie wodą w zlewni środkowej 	<ul style="list-style-type: none"> • Napełnienie zbiorników w ok. 30 - 35 lat • Wydłużenie okresu odbudowy zasobów wód powierzchniowych i podziemnych środkowej i wschodniej części Pojezierza Gnieźnieńskiego skutkujące dalszą degradacją jezior, mokradeł i obszarów wodno-błotnych => długotrwałe utrzymanie deficytu wód w regionie • Brak możliwości przesyłania wody do zbiorników => utrata szansy dla całego regionu • Trwała utrata środków unijnych • Wydłużenie okresu odbudowy zasobów wód powierzchniowych i podziemnych zwiększa ryzyko wystąpienia suszy hydrologicznej w regionie, skutkującymi stratami w rolnictwie i leśnictwie oraz problemami z zaopatrzeniem ludności w wodę • Brak budowy infrastruktury do napełniania zbiorników uniemożliwi w przyszłości zagospodarowanie części wód wezbraniowych rzeki Warty (zmniejszenie ryzyka powodziowego), które w okresach niżówkowych mogłyby być wykorzystywane

³ <https://frankbold.pl/projektowi-rekultywacji-koninskih-odkrywek-zabraklo-rzetelnego-przygotowania/>,

Warty w okresach występowania jej nadwyżek i niedoborów	do alimentacji Kanału Ślesińskiego, zmniejszając tym samym obciążenia dla rzeki Warty w czasie w którym prowadzić będzie ona małe ilości wody
---	---

- 23 Plany działań rekultywacyjnych zgodnych z Porozumieniem popierają również naukowcy i specjaliści w dziedzinie hydrologii i gospodarki wodnej. Dostrzegają, że ich realizacja otworzy możliwości dalszych działań, wpływających korzystnie na okoliczne jeziora.
- 24 W grudniu 2020 roku na zlecenie Urzędu Marszałkowskiego Województwa Wielkopolskiego została opracowana analiza możliwości zasilania jezior Powidzkiego Parku Krajobrazowego zasobami wodnymi rzeki Warty oraz szczytowego stanowiska Kanału Ślesińskiego. Autorami ekspertyzy są:
- prof. dr hab. Jan Przybyłek, prof. UAM dr hab. Maciej Gąbka – pracownicy naukowcy Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu,
 - mgr inż. Witold Kamiński, mgr inż. Roman Wileński – byli dyrektorzy RZGW w Poznaniu.
- 25 Opracowanie jest efektem współpracy Samorządu Województwa Wielkopolskiego i środowiska naukowego z kierownictwem Parlamentarnego Zespołu ds. Ochrony Pojezierzy Wielkopolskich (kierowanego przez obecną Minister Klimatu i Środowiska – p. Paulinę Hennig – Kloskę). Ekspertyza wyraźnie wskazuje, że najlepszym sposobem odbudowy stosunków wodnych w rejonie Powidzkiego Parku Krajobrazowego jest pośrednie ich zasilanie poprzez szybkie wypełnienie zbiorników końcowych po odkrywkach Kazimierz Północ oraz Józwin IIB wodą pompowaną z Kanału Ślesińskiego zasilanego wodami z rzeki Warty.

4. Marnotrawstwo środków publicznych zainwestowanych w Porozumienie

- 26 Niezależnie od faktu naruszenia w Komunikacie dóbr osobistych ZEPAK, stanowisko zaprezentowane w Komunikacie sprawia wrażenie, jakby RZGW rozważał wycofanie się z Porozumienia. Taka decyzja prowadziłaby do wielu niekorzystnych konsekwencji.
- 27 Intencje RZGW stojące za publikacją Komunikatu są nietransparentne.
- 28 Zaskakująca zmiana stanowiska RZGW dotycząca odnowienia zasobów wodnych we wschodniej Wielkopolsce doprowadzi nie tylko do zmarnotrawienia środków unijnych, które zostały alokowane na te prace, ale będzie skutkować zmarnowaniem ogromnej pracy wykonywanej przez pracowników wszystkich stron Porozumienia. Z wyjątkiem ZEPAK są to podmioty publiczne.
- 29 Taką decyzję RZGW należy ocenić zatem przez pryzmat ustawy o odpowiedzialności za naruszenie dyscypliny finansów publicznych. Stosownie do art. 19 ust. 1 i art. 20 ww. ustawy za naruszenia dyscypliny finansów publicznych ponoszą osoby popełniające czyn naruszający dyscyplinę finansów publicznych, chyba że zgłosiły sprzeciw.

5. Obecne kierownictwo RZGW dąży do nieodwracalnej utraty środków unijnych

30. Kilkuletnia praca wszystkich podmiotów zaangażowanych w Porozumienie miała zaowocować pozyskaniem dofinansowania ze środków unijnych pochodzących z Funduszu Sprawiedliwej Transformacji w ramach przedsięwzięcia priorytetowego „Zwiększenie retencji i odbudowa zasobów wodnych terenów pogórnich na obszarze Wielkopolski wschodniej”, na które zostały przewidziane 120 mln zł. Budżet prac objętych Porozumieniem to ok. 40 mln zł.
31. Ponieważ projekt będący przedmiotem Porozumienia byłby największym projektem w ramach danej koperty, rezygnacja z projektu będzie oznaczała nieodwracalną utratę przez społeczeństwo Wielkopolski tych środków.

6. ZEPAK wciąż jest gotowy na realizację Porozumienia

32. ZEPAK wyraża nadzieję, że treść Komunikatu jest przejawem raczej nieporozumienia niż kategorycznego zaprzeczania efektów dotychczasowej pracy.
33. O oczywistej potrzebie realizacji prac, zakwestionowanych przez RZGW w Komunikacie, świadczy zdecydowane stanowisko Zarządu Stowarzyszenia Gmin i Powiatów Wielkopolski, zaprezentowane m.in. w czasie konferencji prasowej w Wilczynie⁴. Władze samorządowe wskazują na pilną potrzebę przeprowadzenia zaplanowanych prac oraz **apelują o kontynuację Projektu** i większe zaangażowanie instytucji odpowiedzialnych za gospodarkę wodną.
34. Ponieważ nadrzędnym celem ZEPAK jest realizacja swoich obowiązków w sposób jak najkorzystniejszy dla środowiska i lokalnych społeczności, ZEPAK pozostaje otwarty na rozmowy. Niezmienna pozostaje nasza determinacja w realizacji rozwiązania poprawiającego stosunki wodne w Wielkopolsce Wschodniej. ZEPAK wzywa Państwa zatem do kontynuacji prac nad projektem, deklarując swoje zaangażowanie w jego realizację.

Piotr Woźny

Andrzej Janiszowski

Maciej Nietopiel

⁴ <https://www.przegladkoninski.pl/PL-H5/3/35016/poziom-wod-w-jeziorach-drastycznie-spada-musimy-wziac-sprawy-w-swoje-rece34.html>

Do wiadomości:

1. Marszałek Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej Szymon Hołownia
2. Wiceprezes Rady Ministrów, Minister Obrony Narodowej Władysław Kosiniak-Kamysz
3. Minister Infrastruktury Dariusz Klimczak
4. Minister Klimatu i Środowiska Paulina Hennig-Kloska
5. Minister Funduszy i Polityki Regionalnej Katarzyna Pełczyńska-Nałęcz
6. Minister do Spraw Unii Europejskiej Adam Szłapka
7. Sekretarz Stanu w Kancelarii Prezesa Rady Ministrów Ignacy Niemczycki
8. Podsekretarz Stanu w Ministerstwie Infrastruktury Przemysław Koperski
9. Marszałek Województwa Wielkopolskiego Marek Woźniak
10. Wojewoda Wielkopolski Agata Sobczyk
11. Członek Zarządu Województwa Wielkopolskiego Jacek Bogusławski
12. Prezes PGW Wody Polskie Joanna Kopczyńska
13. Generalny Dyrektor Ochrony Środowiska Piotr Otawski
14. Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska w Poznaniu Marcin Nowak
15. Poseł na Sejm RP, przewodnicząca Komisji Ochrony Środowiska, Zasobów Naturalnych i Leśnictwa Sejmu RP Urszula Pasławska
16. Poseł na Sejm RP, przewodniczący Komisji do Spraw Energii, Klimatu i Aktywów Państwowych Marek Suski
17. Poseł na Sejm RP Ryszard Bartosik
18. Poseł na Sejm RP Witold Czarnecki
19. Poseł na Sejm RP Zbigniew Dołata
20. Poseł na Sejm RP Paulina Hennig-Kloska
21. Poseł na Sejm RP Zbigniew Hoffmann
22. Poseł na Sejm RP Michał Kołodziejczak
23. Poseł na Sejm RP Tomasz Nowak
24. Poseł na Sejm RP Michał Pyrzyk
25. Poseł na Sejm RP Tadeusz Tomaszewski
26. Senator RP Leszek Galemba
27. Senator RP Grzegorz Fedorowicz
28. Poseł do Parlamentu Europejskiego Anna Bryłka
29. Poseł do Parlamentu Europejskiego Krzysztof Hetman
30. Poseł do Parlamentu Europejskiego Ewa Kopacz
31. Poseł do Parlamentu Europejskiego Marlena Małąg
32. Poseł do Parlamentu Europejskiego Joanna Scheuring-Wielgus

33. Poseł do Parlamentu Europejskiego Michał Wawrykiewicz
34. Starosta Koniński Katarzyna Fryza
35. Starosta Gnieźnieński Tomasz Budasz
36. Starosta Turecki Jan Smak
37. Wójt Gminy, Prezes Stowarzyszenia Gmin Powidzkiego Parku Krajobrazowego Powidz Jakub Gwit
38. Burmistrz Miasta i Gminy Kleczew Mariusz Musiałowski
39. Burmistrz Miasta i Gminy Witkowo Krzysztof Szoszorek
40. Wójt Gminy Ostrowite Mateusz Wojciechowski
41. Wójt Gminy Wilczyn Grzegorz Skowroński
42. Wójt Gminy Jeziora Wielkie Dariusz Ciesielczyk
43. Prof. zw. dr hab. Jan Przybyłek Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu
44. Przedstawicielstwo Komisji Europejskiej w Polsce